II.5. Circuite combinaţionale

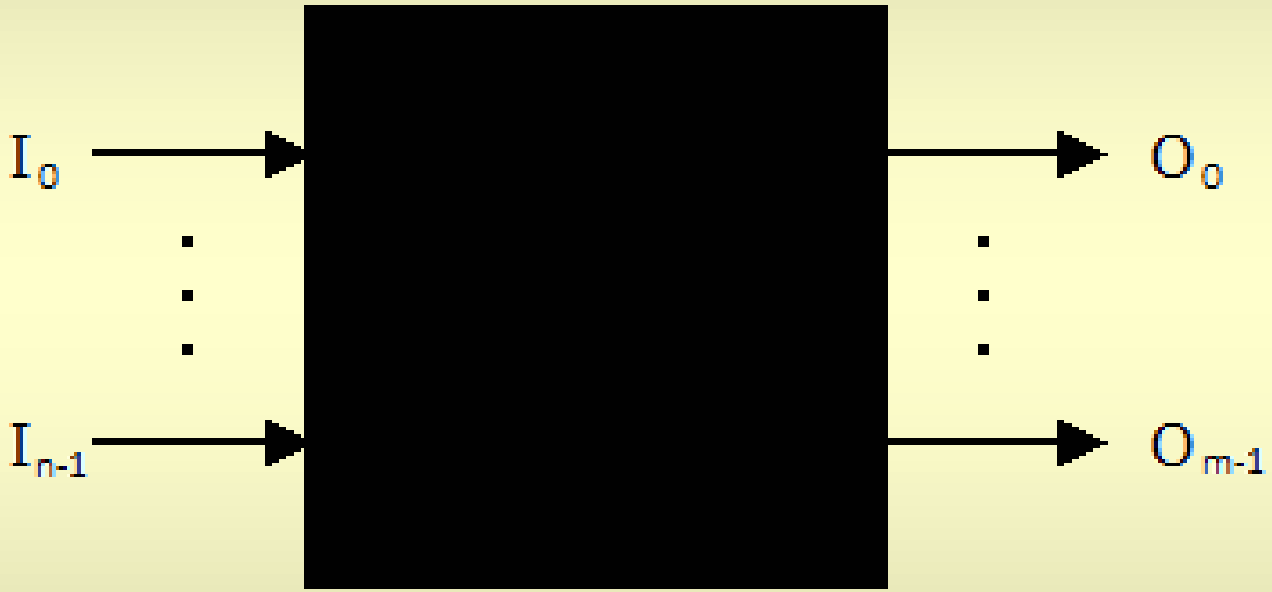

- valorile de la ieşire depind doar de valorile de la intrare din momentul respectiv

Multiplexorul

- 2^n intrări (de date)
- *n* intrări de selecţie (variabile de control)
  - biţi de control (de adresă)
- o singură ieşire
- fiecare intrare corespunde unui termen FND cu variabile de control
- una dintre intrări (bit) este selectată - devine valoare de ieşire

Multiplexor 4→1 (*n*=2)

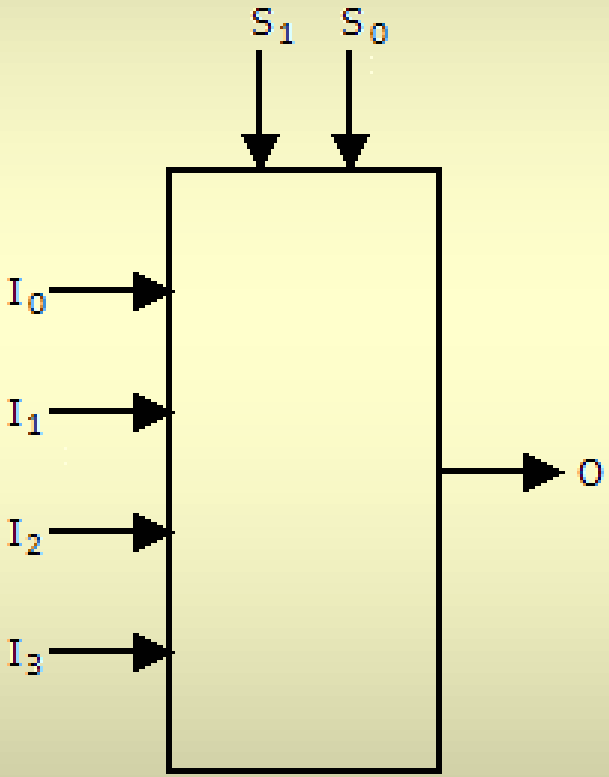

S_1	S_0	O
0	0	I_0
0	1	I_1
1	0	I_2
1	1	I_3

Diagrama logică (4→1)

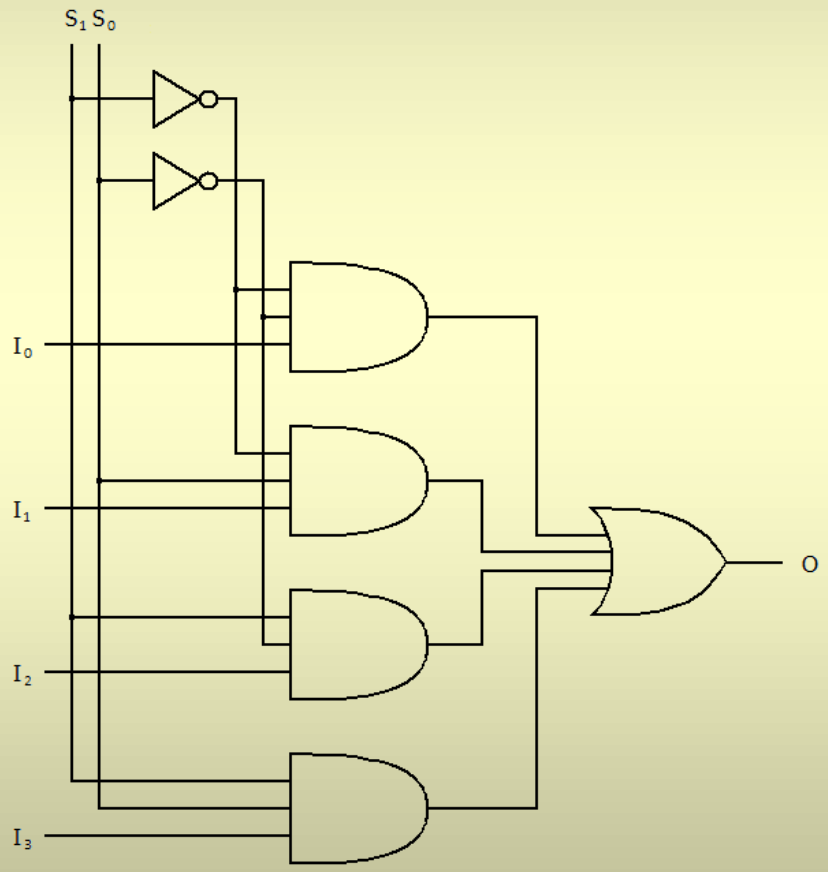

Implementare funcții booleene

- intrările de selecție formează un număr
- care reprezintă indicele intrării de date care este selectată ca valoare de ieșire
- putem astfel implementa funcții booleene cu ajutorul multiplexorului
  - intrări de date - ieșirile corespunzătoare liniilor din tabelul de adevăr
  - intrări de selecție - intrările funcției booleene

Exemple

majoritate din 3

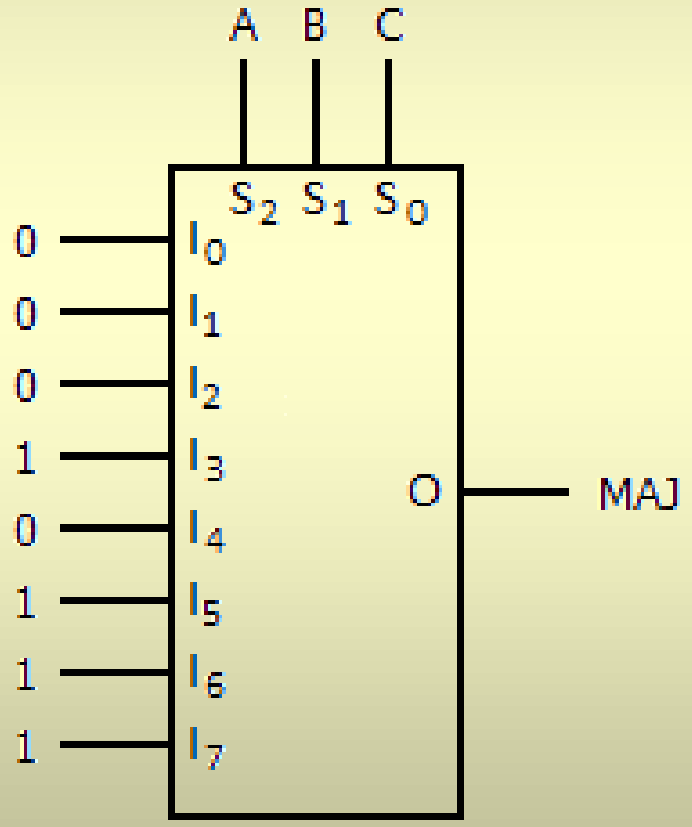

imparitate

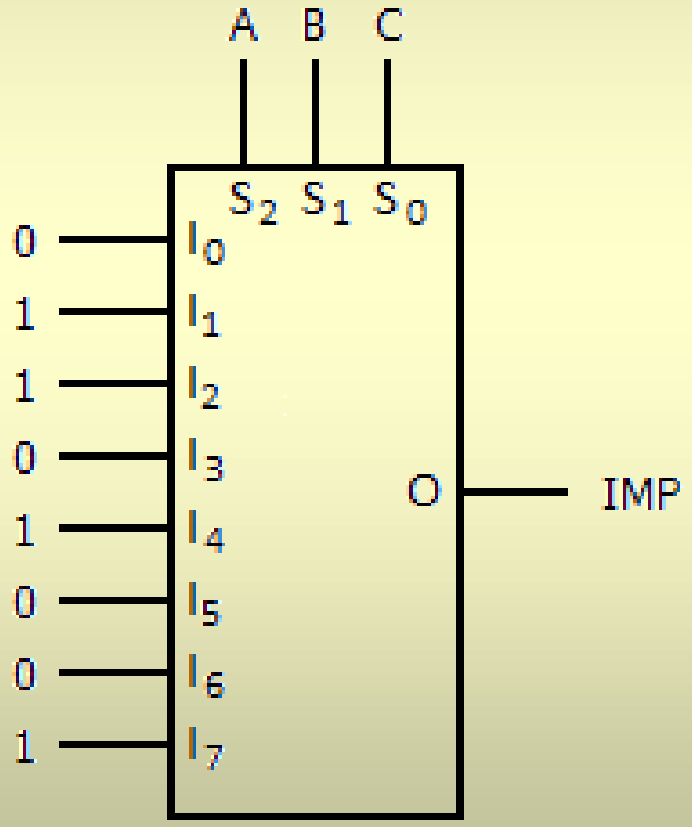

Implementare eficientă - *folding*

majoritate din 3

A	B	C	
0	0	0	0
0	0	1	0
0	1	0	0
0	1	1	1
1	0	0	0
1	0	1	1
1	1	0	1
1	1	1	1

A	B	
0	0	0
0	1	C
1	0	C
1	1	1

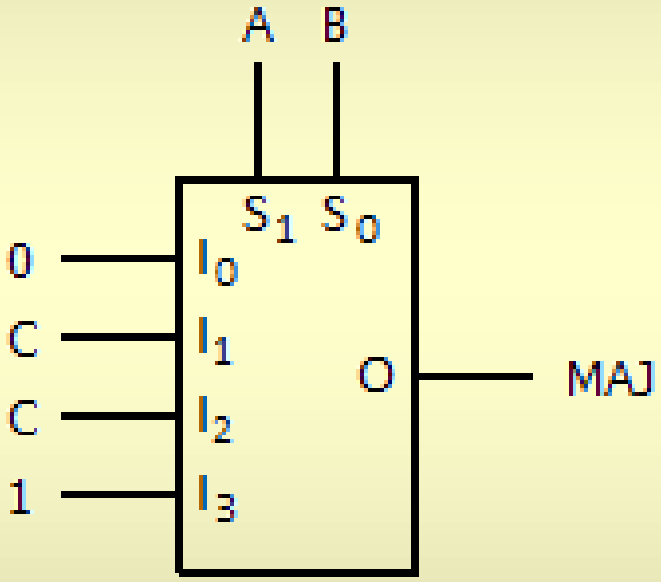

Implementare eficientă - *folding*

imparitate

A	B	C	
0	0	0	0
0	0	1	1
0	1	0	1
0	1	1	0
1	0	0	1
1	0	1	0
1	1	0	0
1	1	1	1

A	B	
0	0	C
0	1	$\overline{C}$
1	0	$\overline{C}$
1	1	C

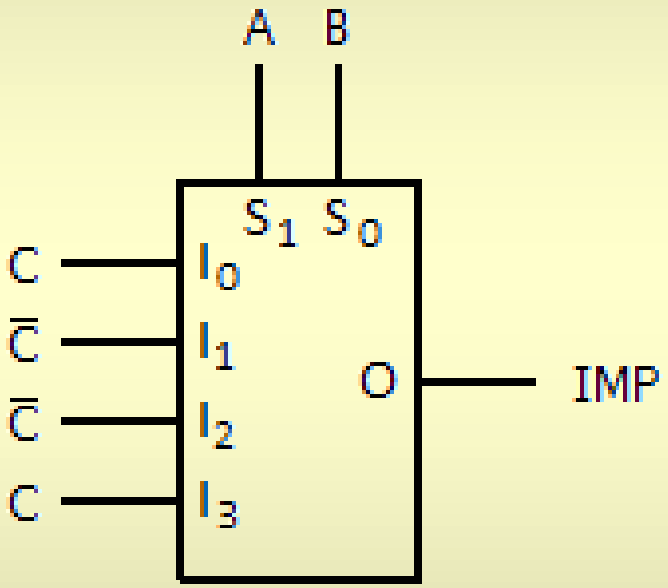

Decodorul

- n intrări
- 2^n ieşiri
- în fiecare moment, exact una din ieșiri este activată
  - cea al cărei indice este egal cu numărul format de intrări
  - fiecare ieşire corespunde unui termen FND scris cu variabilele de intrare

Decodor *n*=2

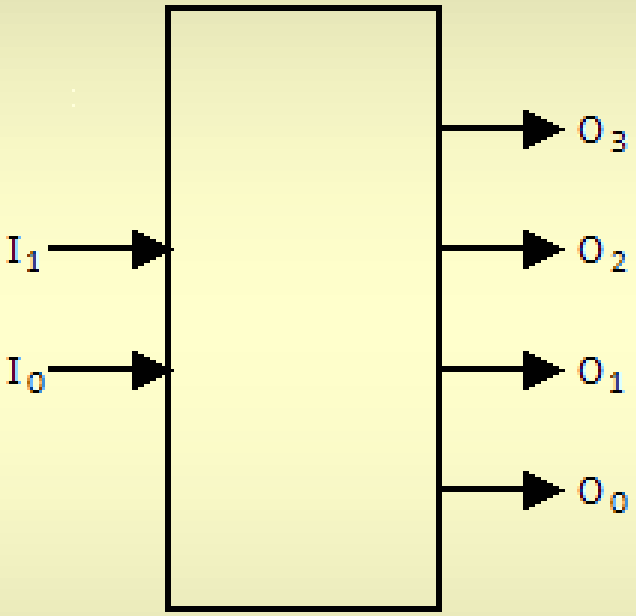

I_1	I_0	O_3	O_2	O_1	O_0
0	0	0	0	0	1
0	1	0	0	1	0
1	0	0	1	0	0
1	1	1	0	0	0

Diagrama logică (*n*=2)

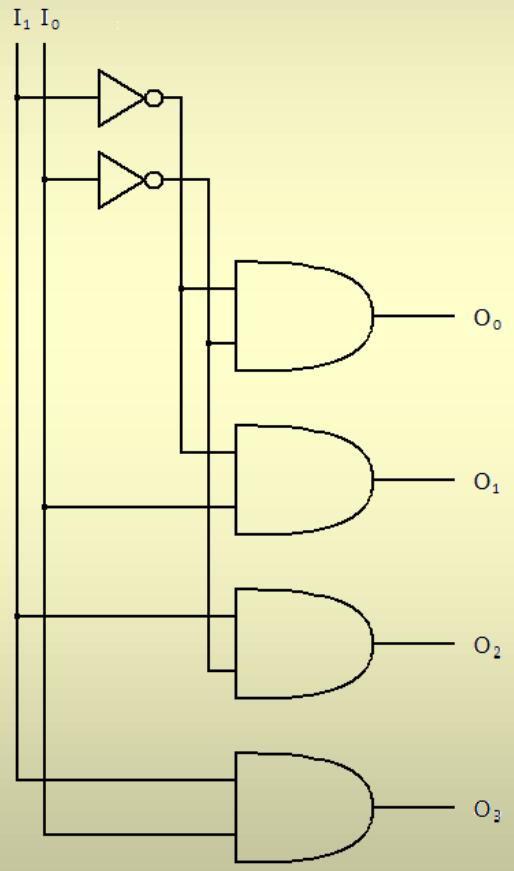

Adunare - implementare cu decodor

A	B	C_{in}	Sum	C_{out}
0	0	0	0	0
0	0	1	1	0
0	1	0	1	0
0	1	1	0	1
1	0	0	1	0
1	0	1	0	1
1	1	0	0	1
1	1	1	1	1

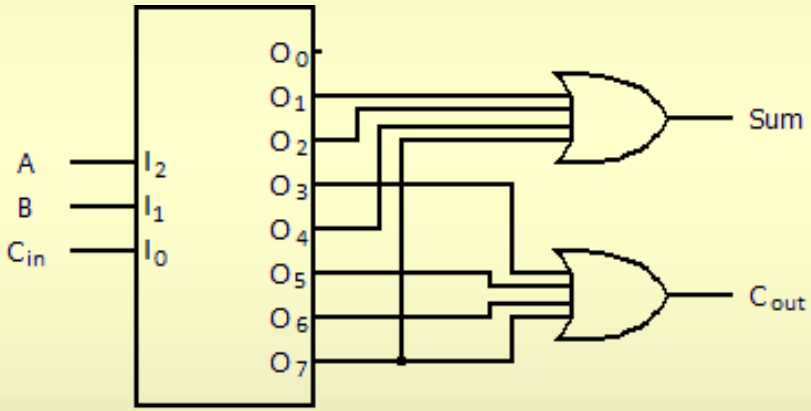

Comparatorul

- operatorii de comparare: = , > , < , ≥, ≤
  - exemplu de implementare: egalitate pe 4 biţi
  - temă: comparator complet (<, =, >)

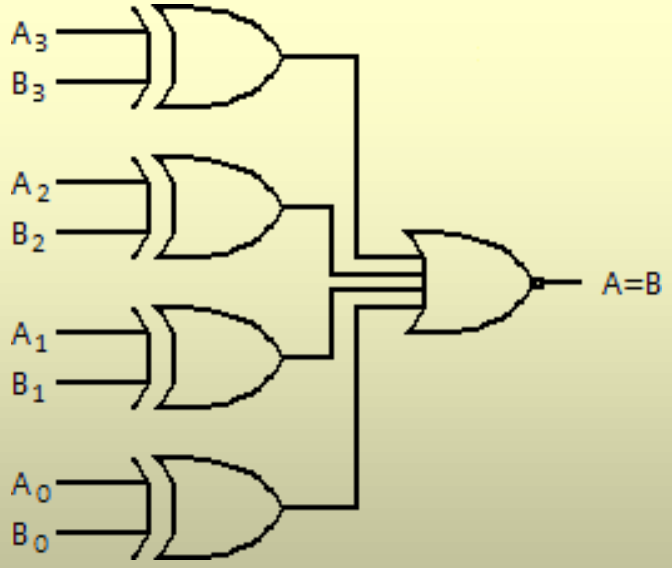

Sumatorul

- semi-sumatorul (*half-adder*)
  - adună cei doi biţi de intrare
  - ieşire: un bit sumă şi un bit transport
  - nu poate fi extins pentru mai multe cifre
- sumatorul complet (*full adder*)
  - adună cei trei biţi de intrare (inclusiv transport)
  - aceeași ieşire: un bit sumă şi un bit transport
  - poate fi extins pentru mai multe cifre

Diagrame logice

A	B	Sum	C_{out}
0	0	0	0
0	1	1	0
1	0	1	0
1	1	0	1

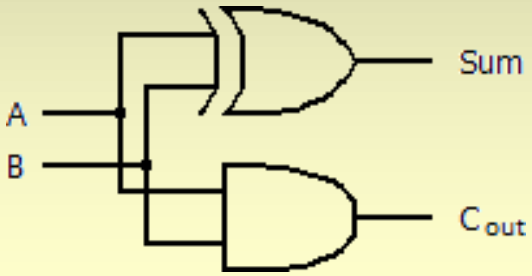

A	B	C_{in}	Sum	C_{out}
0	0	0	0	0
0	0	1	1	0
0	1	0	1	0
0	1	1	0	1
1	0	0	1	0
1	0	1	0	1
1	1	0	0	1
1	1	1	1	1

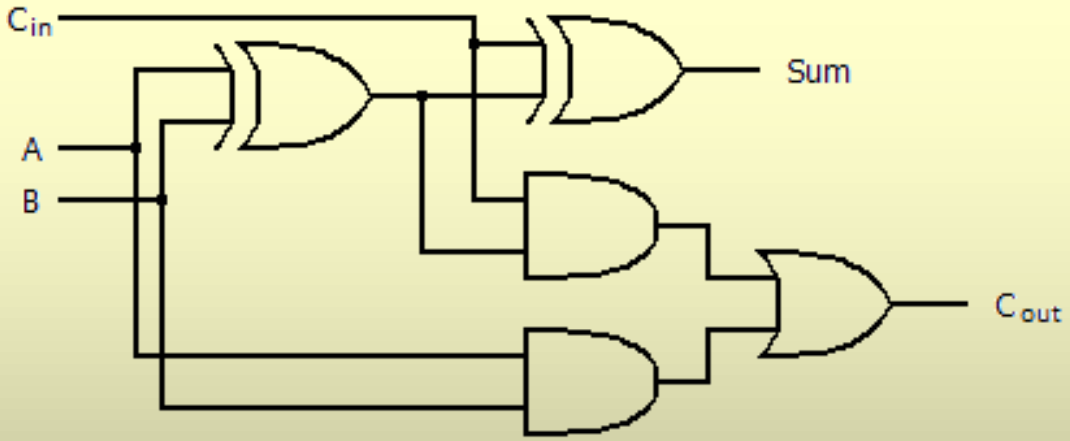

Sumator serial (16 biți)

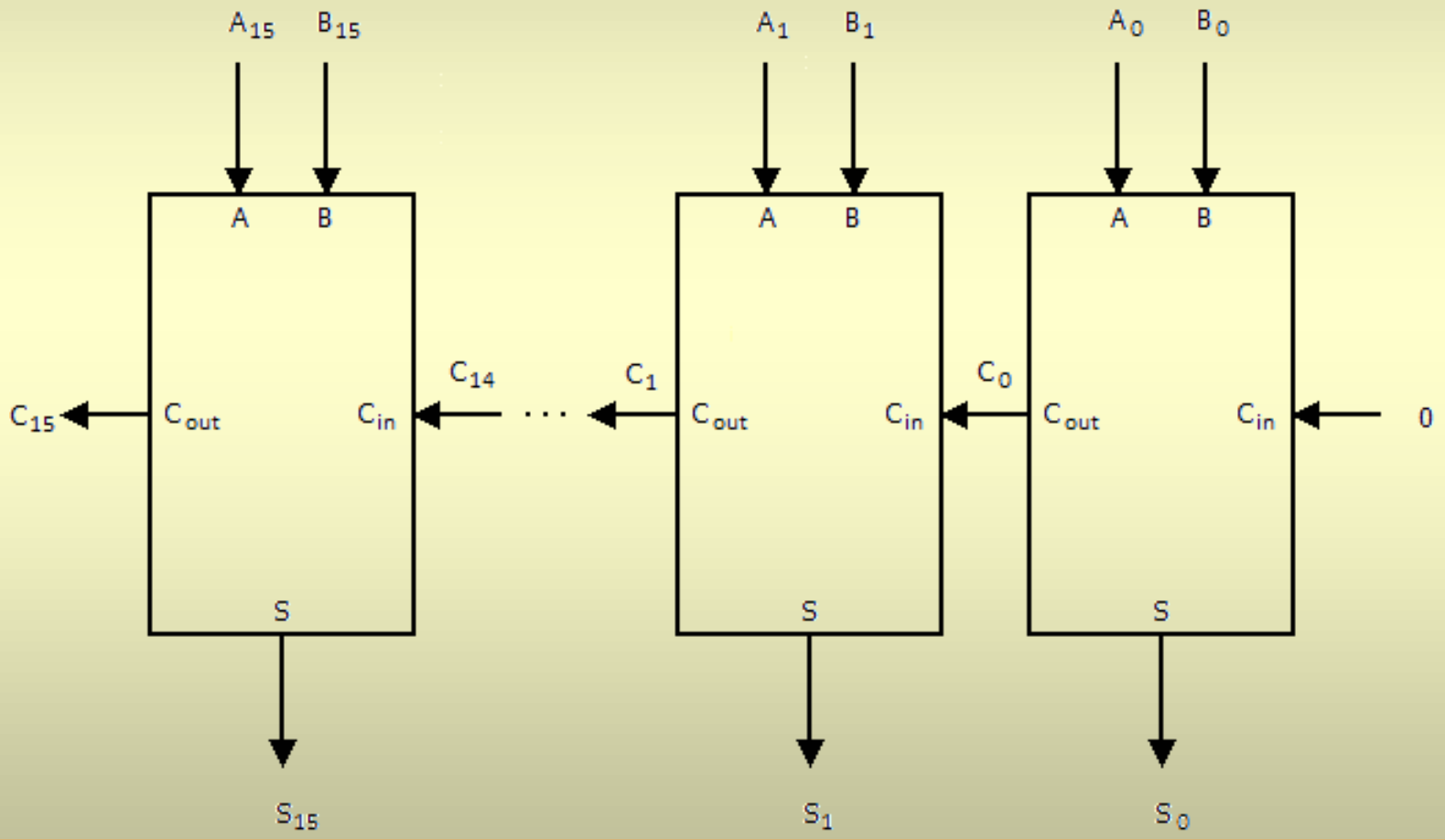

Sumatoare seriale

- această variantă este sumatorul cu propagarea transportului
- avantaj: același circuit (simplu), repetat
- dezavantaj: viteza
  - la fiecare rang, trebuie așteptat rezultatul de pe rangul anterior
  - deci întârzierea este proporţională cu numărul de biţi

Accelerarea adunării (1)

- sumator cu anticiparea transportului
  - *carry lookahead adder*
  - transportul de intrare - generat independent pentru fiecare rang
    - $C_0 = A_0 B_0$
    - $C_1 = A_0 B_0 A_1 + A_0 B_0 B_1 + A_1 B_1$
    - ...
    - $C_i = G_i + P_i C_{i-1} = A_i B_i + (A_i + B_i) \cdot C_{i-1}$
    - ...

Accelerarea adunării (2)

- sumatorul cu anticiparea transportului
  - avantaj - viteza
    - elimină întârzierea datorată propagării transportului
  - dezavantaj - circuite suplimentare, complexe
  - de obicei - combinație anticipare-propagare
- sumator cu selecţia transportului
  - la fiecare rang se calculează suma pentru C_{in}=0 și C_{in}=1, apoi se selectează cea corectă

Unitate aritmetică și logică elementară (1 bit)

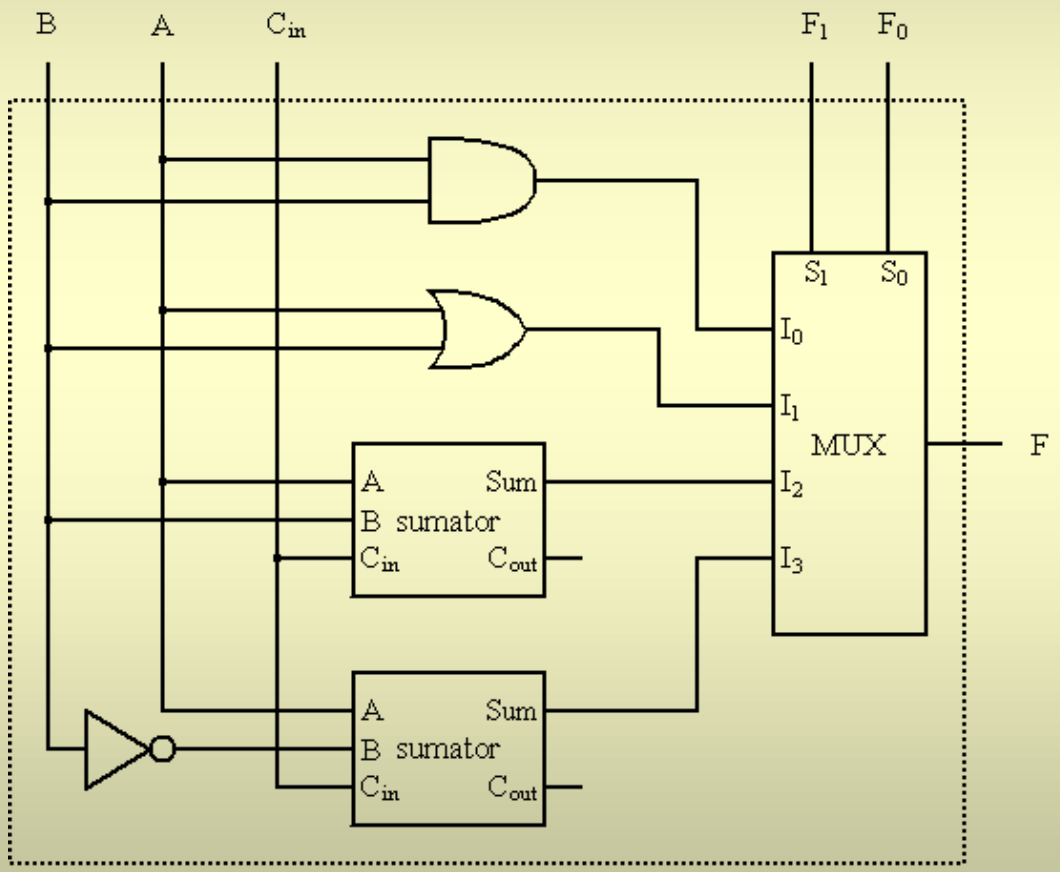

F_1	F_0	F
0	0	A and B
0	1	A or B
1	0	A+B
1	1	A-B

F_1,F_0 - semnale de control

Variantă îmbunătăţită

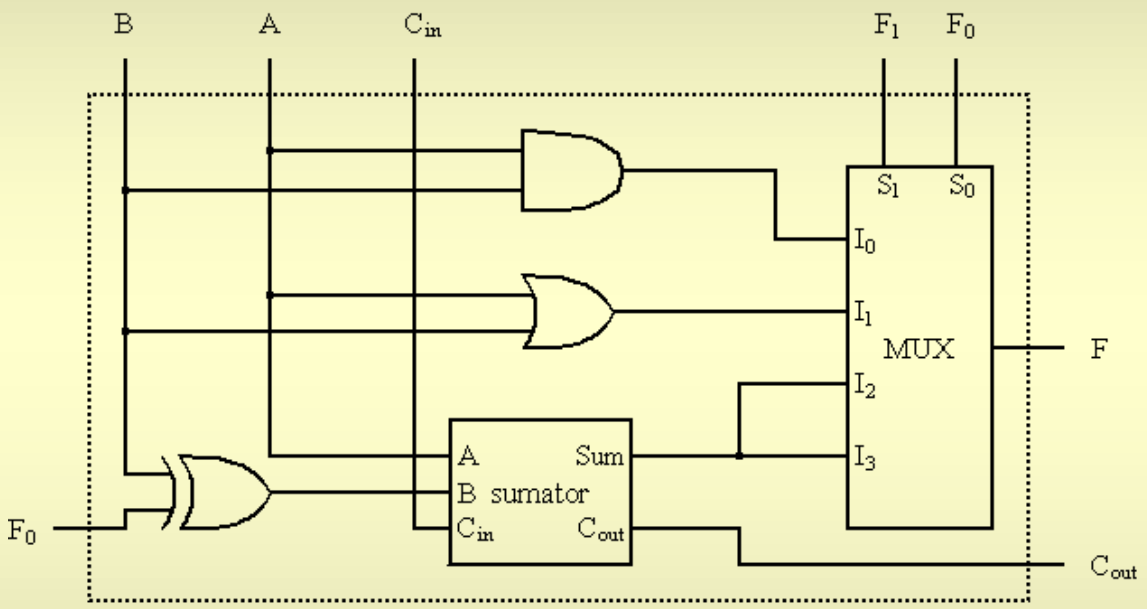

F_1	F_0	F
0	0	A and B
0	1	A or B
1	0	A+B
1	1	A-B

F_1,F_0 - semnale de control

Unitate aritmetică și logică pe 16 biți

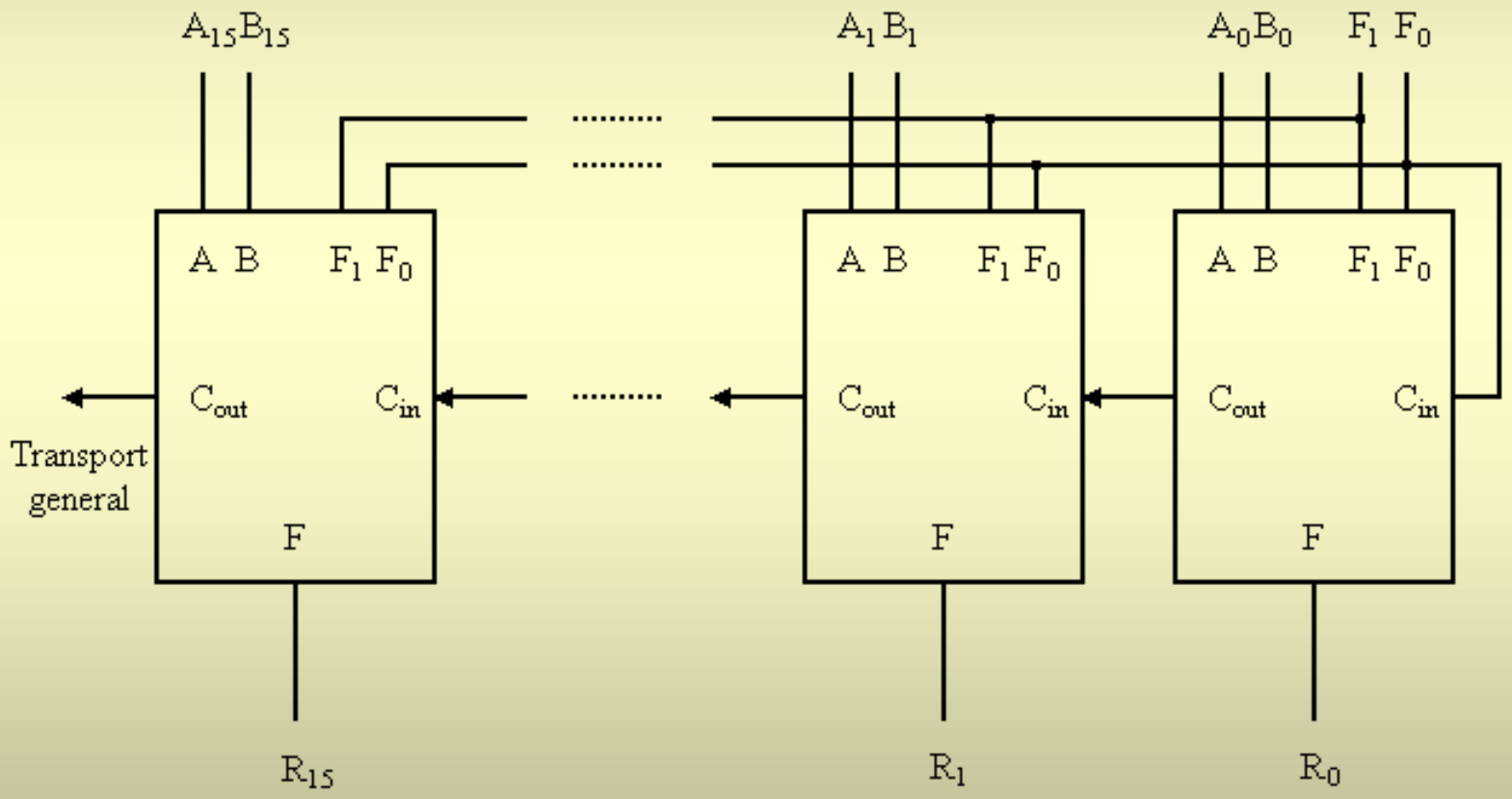

III. Circuite secvenţiale

Circuit secvenţial

- ieșirea la orice moment depinde de
  - intrare
  - starea internă
- deci pentru aceeași intrare se pot obţine valori diferite la ieșire, la momente diferite
- starea internă
  - este memorată de către circuit
  - evoluează în timp

Diagrama bloc

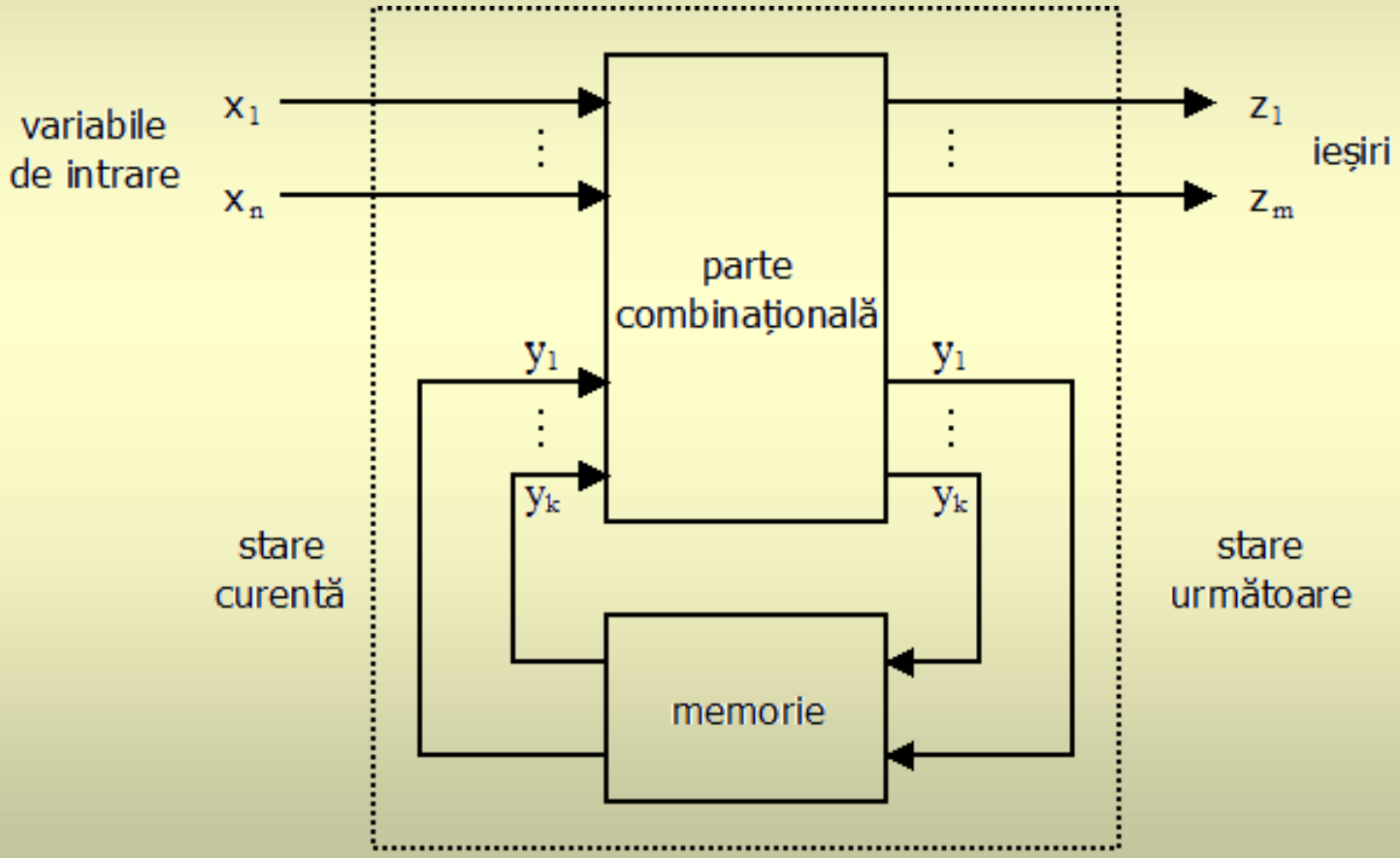

Evoluţia stării

- starea se modifică la anumite momente
  - sincron: la intervale regulate de timp
    - date de un semnal special (ceas)
  - asincron: la momentul apariţiei unui eveniment
    - evenimentele sunt definite în funcţie de activitatea circuitului
  - de ce nu se modifică permanent?
    - transmiterea semnalului prin porţi şi prin liniile de comunicare se face cu întârzieri
    - semnalele - luate în considerare după stabilizare

Ceasul

- semnal periodic
  - ciclu activ - procentajul din perioadă în care semnalul este activ
  - depinde de ce înseamnă semnal activ
    - pe nivel (0 sau 1)
    - pe front (trecerea de la 0 la 1 sau invers)
- durata perioadei
  - suficient de mare pentru a avea intrări stabile

Implementare

- cea mai simplă variantă
  - esenţială este conexiunea inversă

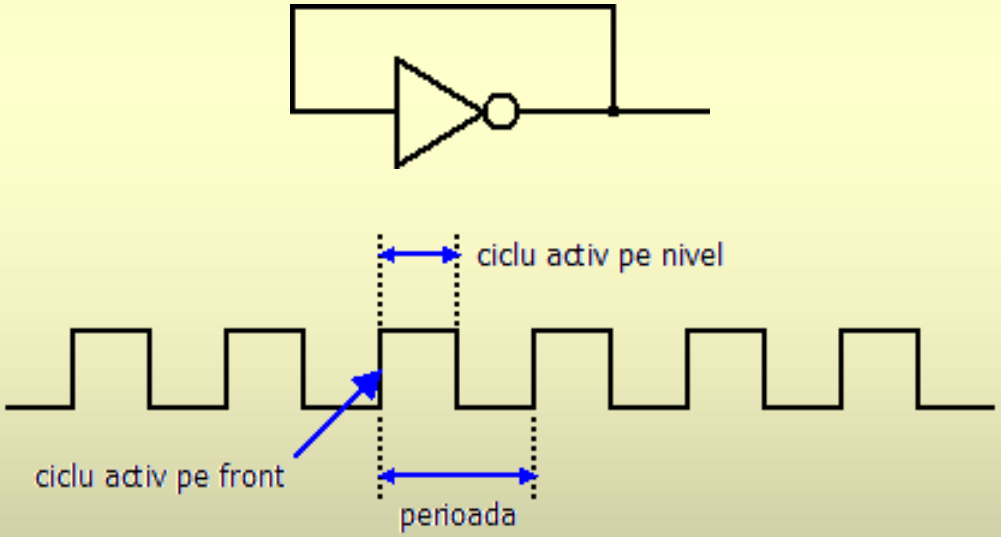

- în general se folosesc scheme mai complexe

Tipuri de circuite secvenţiale

- la nivel de bit - circuite bistabile
- după cum este detectat semnalul activ
  - *latch* - activ pe nivel
  - *flip-flop* - activ pe front
- circuite pe mai mulți biți
  - regiștri, numărătoare (contoare)
  - formate din mai multe circuite bistabile

III.1. Circuite bistabile

Bistabil

- cum trebuie să arate un circuit care implementează bitul?
- specificații
  - să se poată scrie în el un 0 sau un 1
  - să memoreze acea valoare până la scrierea alteia
  - să se poată citi ultima valoare scrisă
- nu poate fi circuit combinaţional (memorare)

Bistabil RS fără ceas

- două intrări (R,S), două ieșiri (Q,P), două conexiuni inverse
  - circuitul implementează un singur bit: $P = \overline{Q}$

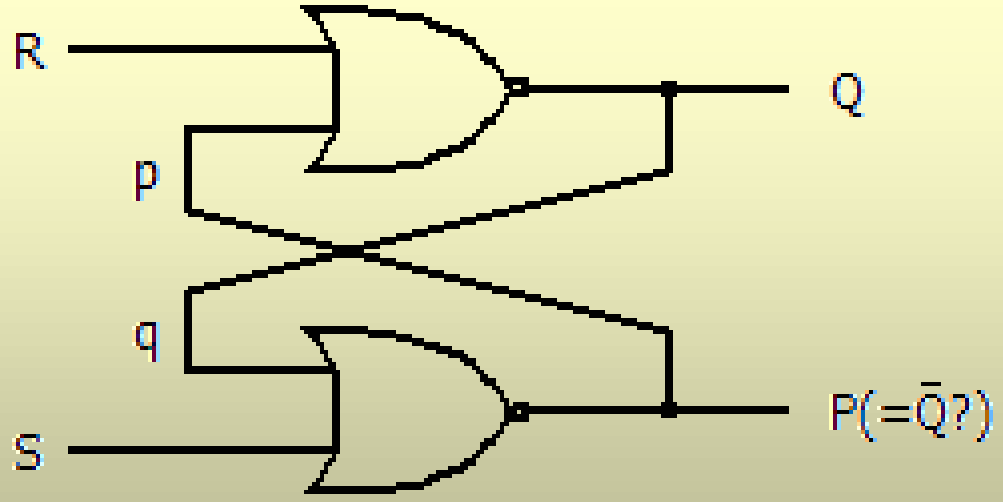

Funcționarea bistabilului RS (1)

- la prima vedere avem simultan

  $q = Q$ și $p = P$

  $Q = \overline{p + R}$

  $P = \overline{q + S}$

- de fapt, ieșirile nu se modifică instantaneu la modificarea intrărilor
  - datorită timpilor de propagare prin porți
  - deci putem studia evoluția prin tabele de adevăr

Funcționarea bistabilului RS (2)

- considerăm (q,p) valorile curente ale ieșirilor
- iar (Q,P) valorile viitoare
  - în funcție de (q,p) și de intrările (R,S)
  - care vor deveni efective după timpii de propagare

Diagrama Karnaugh

ieșirile: QP

qp\RS	00	01	11	10
00	11	10	00	01
01	01	00	00	01
11	00	00	00	00
10	10	10	00	00

$$Q = \overline{p + R}$$

$$P = \overline{q + S}$$

Stări stabile

- în principiu, (Q,P) se modifică permanent
- dar atunci când (Q,P)=(q,p), avem o stare stabilă
  - dorim identificarea acestor stări
  - circuitul poate fi controlat dacă trece doar prin stările stabile

qp\RS	00	01	11	10
00	11	10	**00**	01
01	**01**	00	00	**01**
11	00	00	00	00
10	**10**	**10**	00	00

Funcționare (1)

stare inițială (q,p)	**evoluție (q,p)**	**concluzie**
R=0, S=1		
00	00 → 10 stabil	circuitul evoluează întotdeauna spre starea stabilă (Q,P)=(1,0)
01	01 → 00 → 10 stabil	
10	10 stabil	
11	11 → 00 → 10 stabil	
R=1, S=0		
00	00 → 01 stabil	circuitul evoluează întotdeauna spre starea stabilă (Q,P)=(0,1)
01	01 stabil	
10	10 → 00 → 01 stabil	
11	11 → 00 → 01 stabil	

Funcționare (2)

stare inițială (q,p)	**evoluție (q,p)**	**concluzie**
R=0, S=0		
00	00 → 11 → 00 → ...	pentru q=p, circuitul oscilează la infinit pentru q≠p, circuitul își păstrează starea (stabilă)
01	01 stabil	
10	10 stabil	
11	11 → 00 → 11 → ...	
R=1, S=1		
00	00 stabil	circuitul evoluează întotdeauna spre starea stabilă (Q,P)=(0,0)
01	01 → 00 stabil	
10	10 → 00 stabil	
11	11 → 00 stabil	

Funcționare (3)

- reamintim condiția $P=\overline{Q}$

(R,S)=(0,0): păstrare stare existentă (memorare)

(R,S)=(0,1): stabilizare la Q=1 (set)

(R,S)=(1,0): stabilizare la Q=0 (reset)

(R,S)=(1,1): combinație interzisă

  – deoarece P=Q - nu implementează un bit

Circuite secvenţiale sincrone

- se adaugă bistabilului RS un semnal de sincronizare (ceas)
- pornind de la acesta se pot realiza alte circuite bistabile
  - D, JK, T
- toate sunt de tip latch (active pe nivel)

Latch RS cu ceas

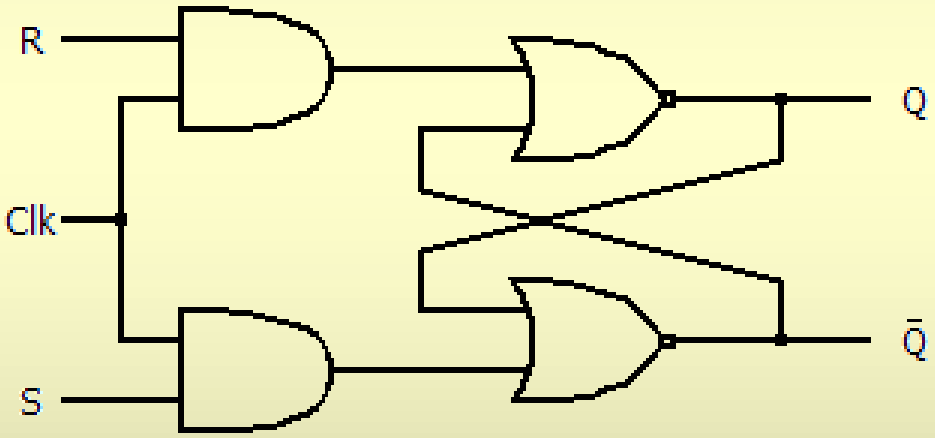

$q(=Q_t)$	R	S	Q_{t+1}
0	0	0	0
0	0	1	1
0	1	0	0
0	1	1	*
1	0	0	1
1	0	1	1
1	1	0	0
1	1	1	*

Latch D

- modelează doar situaţiile R≠S
- elimină combinaţiile interzise
- aici ieșirea nu depinde de fapt de starea anterioară

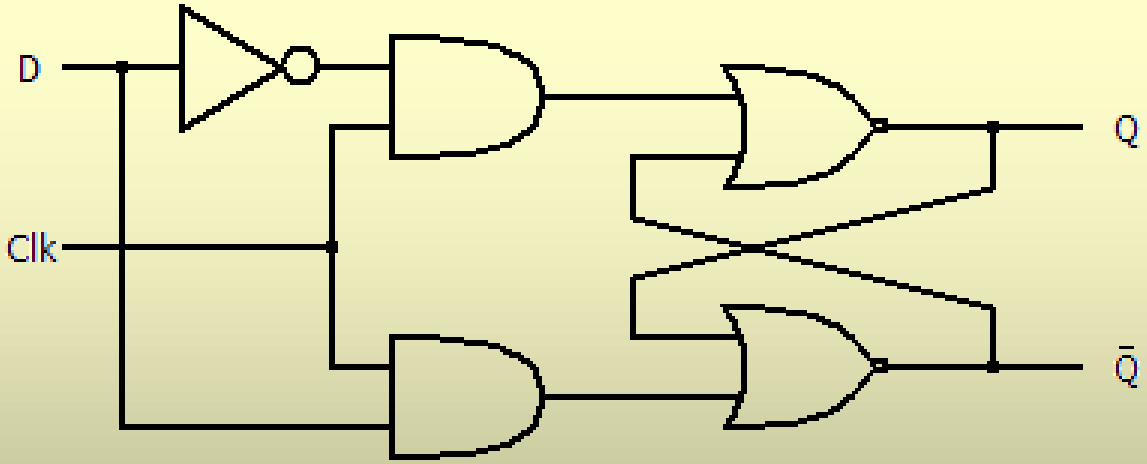

$q(=Q_t)$	D	Q_{t+1}
0	0	0
0	1	1
1	0	0
1	1	1

Latch JK

- elimină combinaţia imposibilă de la bistabilul RS

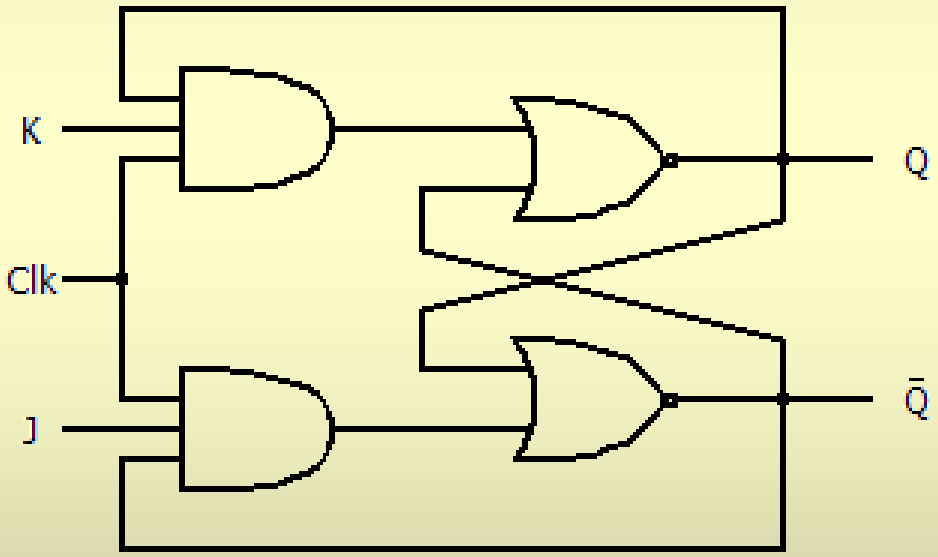

$q(=Q_t)$	J	K	Q_{t+1}
0	0	0	0
0	0	1	0
0	1	0	1
0	1	1	1
1	0	0	1
1	0	1	0
1	1	0	1
1	1	1	0

Latch T

- derivat din bistabilul JK
- modelează doar situaţiile J=K

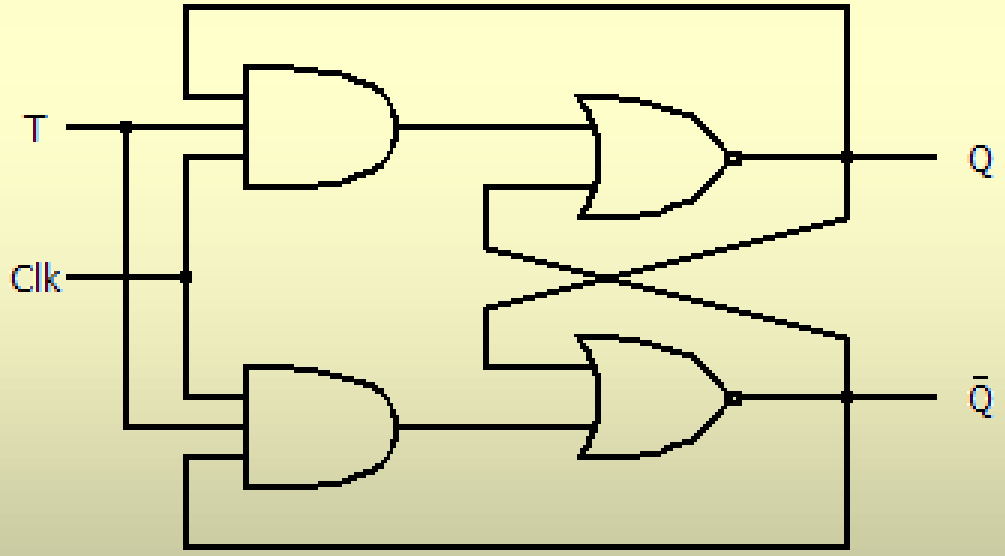

$q(=Q_t)$	T	Q_{t+1}
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	0

Evoluţia stărilor

R	S	Q_{t+1}	
0	0	Q_t	neschimbat
0	1	1	scriere 1
1	0	0	scriere 0
1	1	*	interzis

J	K	Q_{t+1}	
0	0	Q_t	neschimbat
0	1	0	scriere 0
1	0	1	scriere 1
1	1	$\overline{Q_t}$	inversare

D	Q_{t+1}	
0	0	scriere 0
1	1	scriere 1

T	Q_{t+1}	
0	Q_t	neschimbat
1	$\overline{Q_t}$	inversare

Diagrame bloc pentru bistabili

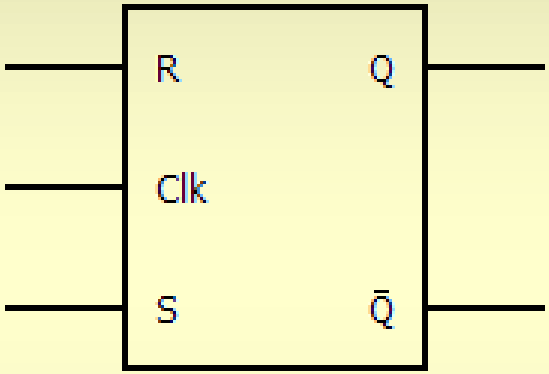

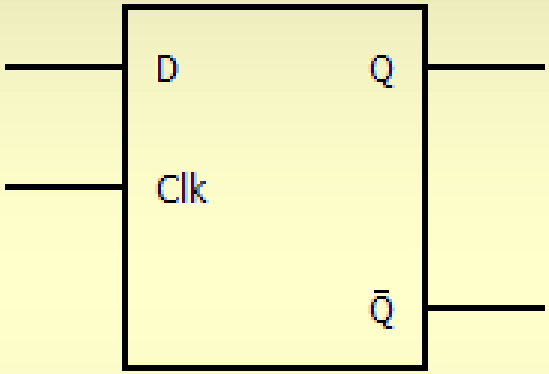

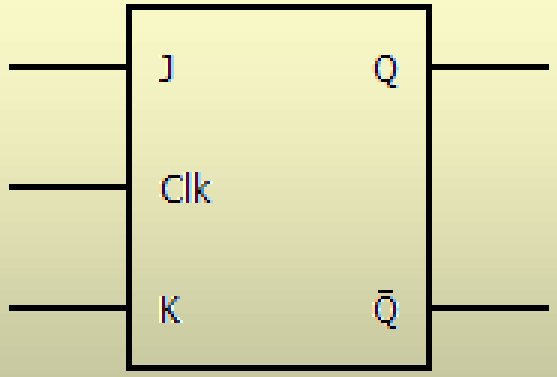

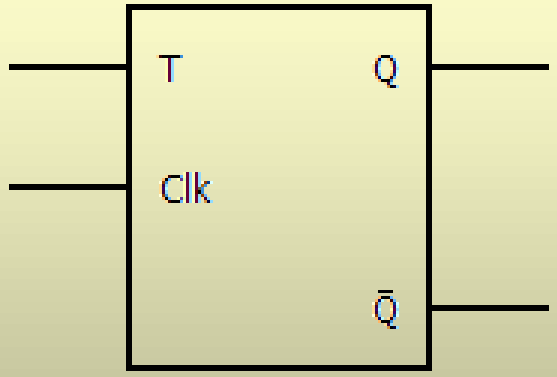

Temă

- implementaţi și analizaţi comportamentul bistabilului RS (fără ceas) utilizând porţi NAND în locul porţilor NOR
- similar pentru bistabilii latch RS, D, JK, T